

АВИЛГАЛЫН ЭСРЭГ НҮБ-ЫН КОНВЕНЦИЙН III, IV БҮЛГИЙН ХЭРЭГЖИЛТИЙГ ХАНГАХ ТУХАЙ ЗӨВЛӨМЖ

Монгол Улсад Авлигын эсрэг конвенцийг амжилттай хэрэгжүүлэхэд дараах чиглэлийн арга хэмжээнүүдийг авч хэрэгжүүлвэл зохилтойг Нэгдсэн үндэстний байгууллагаас зөвлөсөн байна. Үүнд:

- 1) Хээл хахуулийн гэмт хэрэгтэй холбоотой хуулийн зүйл, заалтдаа нэмэлт, өөрчлөлт оруулж, хээл хахуулийн гэмт хэргийг зүйлчлэхдээ төрийн албан хаагч албан тушаалын чиг үүргээ хэрэгжүүлэхтэй холбоотойгоор болон албан тушаалын чиг үүргээсээ гадуур үйлдсэн үйлдлүүдийг ялгаж зүйлчилж байгаа ялгааг арилгах хэрэгтэй.
- 2) Хээл хахуулийн идэвхгүй хэлбэрийг тогтоосон хууль тогтоомждоо нэмэлт, өөрчлөлт оруулж, төрийн албан хаагч нь хээл хахууль өгөхийг шаардах үйлдлийг гэмт хэрэгт тооцох хэрэгтэй.
- 3) Хээл хахуулийн идэвхтэй ба идэвхгүй хэлбэрүүдэд ногдуулах ял шийтгэлийг боловсронгуй болгох, хээл хахуулийн хэргийн талаар иргэдийн мэдээлэл өгөх идэвх санаачлагыг дэмжих, төрийн албан хаагчийн зүгээс хээл хахууль нэхэх, шаардах явдлыг арилгахын тулд хээл хахууль авах үйлдэлд хээл хахууль өгөхөөс илүү хатуу ял шийтгэл ногдуулдаг болох талаар Монгол Улс тодорхой алхам хийх хэрэгтэй.
- 4) Монгол Улс нь Эрүүгийн хууль дахь хээл хахуулийн гэмт хэрэгт мөрдөн байцаалт явуулах босгыг бууруулсанаар Авлигатай тэмцэх газрын шалгах хээл хахуулийн хэргийн харьяалалыг боловсронгуй болгох юм.
- 5) Гадаадын болон Олон улсын байгууллагын албан тушаалтны хээл хахуулийн идэвхтэй ба идэвхгүй хэлбэрийг гэмт хэрэгт тооцох чиглэлээр тодорхой хууль тогтоомж гаргаж батлах хэрэгтэй.
- 6) Гадаадын болон Олон улсын байгууллагын албан тушаалтаны хээл хахуулийн идэвхгүй хэлбэр, эрх нөлөөгөө урвуулан ашиглах гэмт хэргийн идэвхтэй ба идэвхгүй хэлбэр, хувийн хэвшлийн хээл хахуулийн хэргийг тус тус гэмт хэрэгт тооцон зүйлчлэх.
- 7) Хууль бусаар баяжих явдлыг гэмт хэрэгт тооцох хэрэгтэй. Хууль бусаар баяжихыг гэмт хэрэгт тооцох нь гэм буруугүйд тооцох зарчимтай холбоотойгоор Монгол Улсын Үндсэн хуулийг зөрчиж болзошгүй тул ижил төстэй хууль тогтоомж бүхий улс орнуудаас харилцан туршлага солилцож, хэлэлцүүлэг өрнүүлэх нь зүйтэй. Хэрвээ Үндсэн хуулиар хориглосон бол хөрөнгө хураах тухай заалтыг мөн нэмж оруулах хэрэгтэй. Улсын дээд шүүх нь Монгол Улсад хууль бусаар баяжих тухай асуудлыг Үндсэн хуулийн хүрээнд хэрхэн шийдвэрлэх талаар зөвлөмж гаргах хэрэгтэй.
- 8) Албан үүргээ урвуулан ашиглах гэмт хэргийн хохирлын зүйлд тавигдах хязгаар босгыг тогтоож өгсөн учраас тэр хязгаараас доогуур хохиролын зүйл бүхий үйлдэл нь гэмт хэрэгт тооцогдолгүй захиргааны шугамаар шийдвэрлэгддэг тул энэхүү хязгаар босгыг арилгах нь зүйтэй.
- 9) Монгол Улсын хуулиар төрийн зарим албан тушаалтнуудад олгогдсон бүрэн эрх, хууль зүйн халдашгүй байдал зэрэг нь тэдгээрийн албан үүргээ биелүүлэхэд нь зайлшгүй шаардагдах халдашгүй байдлынх нь хамгаалалт гэдэг

утгаасаа хэтэрч давсан байгаа эсэхэд үнэлгээ өгөх.

10) Гэрч, шинжээч, хохирогчийг хамгаалах тухай хууль баталж, хэрэгжүүлэх, хууль батлагдах хүртэлх завсрын хугацаанд эмзэг ангиллын гэрчүүдэд зохих хамгаалалт үзүүлэх арга ажиллагаагаа үргэлжлүүлэн хэрэгжүүлэх, хууль сахиулах байгууллагын анхаарлыг энэ асуудалд хандуулах.

11) Авилгалын эсрэг НҮБ-ын конвенцийн 23 дугаар зүйлийн дэд хэсэг 2d-д заасны дагуу мөнгө угаах гэмт хэргийн эсрэг хуулийнхаа хувийг НҮБ-ын Ерөнхий нарийн бичгийн даргад хүргүүлэх.

12) Авлигатай тэмцэх газрын салбарыг 21 аймагт байгуулах.

13) Авлигатай тэмцэх газрын салбар нэгжүүд байгуулагдах хүртэлх завсрын хугацаанд авлигын гэмт хэргийг цагдаагийн байгууллагаар мөрдөн шалгуулах бололцоог судлах.

14) Авлигатай тэмцэх газар нь харьцангуй шинэ тутам байгуулагдсан байгууллага, өнөөгийн байдлаар Монгол Улсад 160 гаруй мянган төрийн албан хаагч байдаг гэдгийг бодолцон үзэж тус байгууллагын үйл ажиллагааны амжилтыг баталгаажуулахын тулд улс төрийн дэмжлэг болон ялангуяа мөрдөн байцаагч, урьдчилан сэргийлэх ажил хариуцсан ажилтнуудад зориулсан менежментийн тусгай сургалт зохион байгуулах зэрэг чадавхи сайжруулах арга хэмжээ нэн чухал юм.

15) Авилгалын эсрэг НҮБ-ын конвенцид заагдсан бүх гэмт хэргүүдийг харьяалан мөрдөн шалгах бүрэн эрхийг Авлигатай тэмцэх газарт олгох. Үүнд ялангуяа суурь гэмт хэрэг нь авлигын гэмт хэрэг байх мөнгө угаах болон эд хөрөнгө завших гэмт хэрэг, түүнчлэн сонгуультай холбоотой авлигын гэмт хэргийн мөрдөн шалгах эрхийг Авлигатай тэмцэх газарт өгөх хэрэгтэй.

16) Авлигатай тэмцэх газрын үйл ажиллагаанд улс төр, бизнес болон бусад сонирхлын нөлөөг бууруулах зорилгоор тус байгууллагын үйл ажиллагаанд хууль бусаар нөлөөлөх гэмт үйлдэлд эрүүгийн хариуцлага хүлээлгэдэг болох.

17) Хэргийн шийдвэрлэлт болон ял ногдуулах үйл явцад тавигдах хяналтыг сайжруулах зорилгоор бүх төрлийн хууль сахиулах байгууллагуудыг хамруулан холбосон нэгдмэл нэг мэдээллийн сан байгуулах.

18) Монгол Улсын Эрүүгийн хуулийн дагуу авлигатай холбоотой гэмт хэрэг нь эрүүгийн гэмт хэрэгт тооцогдож, эрүүгийн шүүхээр хянан хэлэлцэгдэж, шийдвэрлэгдэхээр заагдсны дагуу энэхүү зохицуулалтад нийцүүлэн авлигын гэмт хэргийн чиглэлээр мэргэшсэн шүүгч нараас бүрдсэн авлигын гэмт хэргийн дагнасан тусгай шүүхийг байгуулах.

19) Төрийн албан тушаалтны халдашгүй эрх дархыг түдгэлзүүлэх, цуцлах хүсэлтэд хариу егөөгүй тохиолдолд уг асуудлыг шийдвэрлэх арга хэрэгслийг бий болгох, энэ төрлийн шийдвэрийг сэжигтэн этгээдээс хараат бус этгээд гаргах талаар зохицуулалт хийх.

20) ЭБШХ-ийн 144, 163 дугаар зүйлүүдэд эрүүгийн хэрэгт байцаалт, мэдүүлэг өгч байгаа хохирогч, гэрч нь хавтаст хэрэгт заавал гарын үсэг зурж байх тухай заалтад нэмэлт, өөрчлөлт оруулах.

21) Гэмт хэргийн талаар мэдээлэгчдийн эрхийг хамгаалах тухай тодорхой хууль тогтоомж гаргах.

22) Улс төрийн нам болон мэдээллийн эрх чөлөөний тухай хууль тогтоомжийг батлан гаргах.

- 23) Сонгуулийн хуулинд байгаа улс төрийн намуудад тогтоосон хэмжээнээс илүү хандив өгсөн тухай мэдээллийг шаардах тухай заалтыг эргэж харах.
- 24) Төрийн албан хаагчийн хөрөнгө, орлогын мэдүүлгийг хүлээн авах, дүн шинжилгээ хийх, мэдүүлэгт дурдагдсан мэдээллийг шалгах, мэдүүлгийг Авлигатай тэмцэх газарт шилжүүлэхтэй холбоотой хууль зүйн тусгай эрх хэмжээг эрх бүхий төрийн байгууллагуудад олгох асуудлыг анхааралдаа авах хэрэгтэй.
- 25) Хөрөнгө, орлогын мэдүүлгээ гаргах журмыг зөрчсөн тохиолдолд нуун дарагдуулсан хөрөнгийг хураан авах гэх мэт илүү, хатуу чанд хариуцлага тооцдог болох талаар мөн бодолцох нь зүйтэй.
- 26) УИХ-ын дэргэд Санхүүгийн тайлангийн хороо, Хөрөнгө оруулалтын хороог байгуулах, түүнчлэн төрийн яамдуудад дотоодын аудитын албадыг байгуулах талаар арга хэмжээ авах хэрэгтэй байна.
- 27) Хэрэгтэн шилжүүлэх үйл ажиллагааг хурдавчлах, нотлох баримттай холбоотой ажиллагааг хялбаршуулах арга хэмжээг хэрэгжүүлэх.
- 28) Тухайн этгээдийг хүйс, үндэс угсаа, шашин шүтлэг, арьсны өнгө, улс төрийн итгэл үнэмшил болон үүнтэй холбоотой бусад шалтгаанаар яллан шийтгэх зорилгоор шилжүүлэн авах хүсэлт гаргасан гэж үзэх хангалттай үндэслэл байгаа тохиолдолд хүсэлтийг хүлээн авахаас татгалзах.
- 29) Эрүүгийн байцаан шийтгэх ажиллагааг шилжүүлэх боломж, түүнийг зохицуулах бодлого, хууль тогтоомжийг батлах
- 30) Хүсэлтэд хэргийн мөрдөн байцаах, яллах, шүүн таслах ажиллагааны нөхцөл байдал, мөн чанар болон асуудлыг хариуцаж буй эрх бүхий байгууллагын нэр, чиг үүргийн талаар тодорхой тусгасан байх.
- 31) Мэдээллээр хангах, нотлох баримт, шинжээчийн дүгнэлт, хэрэгт холбогдох бичиг баримт, тэмдэглэл хүргүүлэх, гэмт хэргийн замаар олсон ашиг орлогыг илрүүлэн тогтоох, гэмт хэргийн замаар олсон ашиг орлогыг нь битүүмжлэх, алдагдсан эд хөрөнгийг эргүүлэн олж авах зэрэг эрх зүйн туслалцаа харилцан үзүүлэх боломжийг баталгаажуулах.
- 32) Эрх зүйн харилцан туслалцаа нь Монгол Улсын хууль, мөрдөн байцаах, шүүн таслах ажиллагааны зарчимд нийцсэн байхыг баталгаажуулах
- 33) Эрх зүйн туслалцаа үзүүлэх хүсэлтийг хүлээн авахаас татгалзах буюу түүнийг биелүүлэх ажиллагааг хойшлуулах тухай шийдвэр гаргахаас өмнө хүсэлт гаргагч талтай албан ёсоор урьдчилан зөвлөлдөх.
- 34) Эрх зүйн харилцан туслалцааны хүсэлт гаргагч талын хүсэлтийн дагуу нотлох баримтыг гаргаж өгөхөөр зөвшөөрсөн гэрч, шинжээч болон бусад хүмүүсийг хүсэлт гаргагч улсын нутаг дэвсгэр дээр мөрдөн шалгагдах, яллагдах, байцаан шийтгэх ажиллагаанд татагдан оролцох зэргээс хамгаалсан баталгааг бий болгох.
- 35) Хүлээн авсан мэдээллийн нууцыг хамгаалах, эрх зүйн харилцан туслалцаа үзүүлэхэд Монгол Улсын Банкны тухай хууль дахь банкны нууцлалын тухай заалт нь бэрхшээл учруулахгүй байх.
- 36) Нотлох баримт, мэдээллийг ямар зорилгоор хайж байгаагаа мэдээлэх тухай тусгай журмын заалтыг хэрэгжүүлэн, нотлох баримтыг зөвхөн тухайн зорилгоор хэрэглэх.
- 37) Авилгалын эсрэг НҮБ-ын конвенцийн 46 дугаар зүйлийн 14 дүгээр хэсэгт заасны дагуу Монгол Улсад ямар хэлийг албан ёсны хэлээр хүлээн зөвшөөрөх

тухайгаа НҮБ-ын Ерөнхий нарийн бичгийн даргад мэдэгдэх ёстой.

38) Авилгалын эсрэг НҮБ-ын конвенцийг эрх зүйн харилцан туслалцааны хууль зүйн үндэслэл болгон хэрэглэх, энэ тухайгаа НҮБ-ын Ерөнхий нарийн бичгийн даргад мэдэгдэх.

39) Авилгалын эсрэг НҮБ-ын конвенцийн 46 дугаар зүйлийн 10 дугаар хэсэгт заасны дагуу мэдүүлэг өгөх, эсвэл танин олуулах ажиллагаанд оролцох болон нотлох баримт цуглуулахад туслалцаа үзүүлэх зорилгоор тодорхой этгээдийг Монгол Улсаас гадаад руу, эсвэл гадаадаас Монгол Улс руу шилжүүлэх боломжийг хангасан эрх зүйн тогтолцоо бий болгох.

40) Мэдүүлэг өгөх этгээд өөрийн биеэр ирэх боломжгүй, эсвэл татгалзаж байгаа тохиолдолд видео /дүрс бичлэгийн/ ярилцлагын хэлбэрээр мэдүүлэг өгөхийг зөвшөөрөх.

41) Олон нийтэд нээлттэй бус мэдээлэл, бичиг баримт, тайлангийн хуулбарыг хүсэлт гаргагч талд шилжүүлэн өгөх эрхийг хэрэг бүртгэгч, мөрдөн байцаагч, прокурор, шүүгчдэд олгосон хуулийн тодорхой заалтыг боловсруулж батлах хэрэгтэй.

42) Эрх зүйн харилцан туслалцаа үзүүлэх хүсэлтийг биелүүлэх цаг хугацааны хязгаарыг тогтоосон практикийн бичиг баримтыг бий болгох

43. Авилгалын эсрэг НҮБ-ын конвенцийн 48 дугаар зүйлийн дагуу хууль сахиулах байгууллагын хамтын ажиллагааг өргөжүүлэх. Үүнд: Авилгалын эсрэг НҮБ-ын конвенцид заасан гэмт хэргийг үйлдэхэд ашигласан арга,хэрэгсэлтэй холбоотой мэдээлэл солилцох гэх мэт.

44. Монгол Улсын болон гадаадын хууль сахиулах байгууллагуудыг шууд хамтран ажиллах боломжоор хангах

45) Мөрдөн байцаалтын тусгай арга техник хэрэглэх тухай гэрээ, хэлэлцээр байгуулах, эсвэл гэрээ, хэлэлцээрүүдэд орох, олон улсын түвшинд уг ажиллагааг явуулахад тусгай ажиллагааны зардлыг хэн хариуцах талаар энэ төрлийн гэрээ хэлэлцээрт зааж өгсөн байх.

46) Ийм гэрээ, хэлэлцээр байгуулаагүй тохиолдолд зөвхөн тухайн хэрэгт холбогдуулан мөрдөн байцаалтын тусгай арга хэрэглэх тухай хэлэлцээр хийхийг зөвшөөрөх.

НҮБ-ын Мансууруулах бодис, гэмт хэрэгтэй тэмцэх газар